

CEFR CV: Hvad er nyt, og hvordan bidrager det til at fremme flersprogethed og interkulturalitet i en mere inklusiv kvalitetsuddannelse for alle?

Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: Læring, undervisning og evaluering, Tillægsudgave (CEFR CV) (Europarådet 2023) er den danske oversættelse af *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment, Companion Volume* (Council of Europe 2020), som er udkommet 20 år efter udgivelsen af CEFR i 2001 og er et produkt af flere års international videreudvikling og empirisk validering af de nye deskriptorer. Den nye CEFR CV er samtidig resultatet af den moderne samfundsmæssige udvikling i de senere år (North 2018). Samfundet er blevet mere komplekst, præget af en eskalerende mobilitet af mennesker og varer og et stigende antal migranter og flygtninge. I dette skiftende sociopolitiske landskab skal sprogenes rolle tages op til fornyet overvejelse. Langt fra at være nødvendigt kun for kommunikation er sprog afgørende for gensidig forståelse, interkulturel dialog og adgang til viden. Uddannelsessektoren står over for nye udfordringer, såsom at værdsætte og fremme sproglig og kulturel mangfoldighed i klasselokalet, fremme

ANA KANAREVA-DIMITROVSKA

Ph.d. i fremmedsprogdidaktik
Projektkoordinator, Det Nationale Center for Fremmedsprog (Vest), Aarhus Universitet
Projektleder, European Centre for Modern Languages,
Kontaktpunkt Danmark
aekakd@cc.au.dk

inklusion, genoverveje den rolle, uddannelsessprogene (*languages of schooling*) spiller, anvende fjernundervisning og udvikle ‘det 21. århundredes færdigheder’, som fx kritisk tænkning eller kommunikation. Kernen i disse udfordringer er sprog. Alt sker gennem sprog, og sprog er overalt.

CEFR CV uddyber derfor yderligere en række innovative begreber, såsom en handlingsorienteret tilgang, mediering, flersproglige og flerkulturelle kompetencer og onlineinteraktion, og viser generelt, hvordan CEFR CV og dens deskriptorer kan bruges til at tilpasse planlægningen af undervisning og evaluering på curriculumniveau og klasseværelseniveau. I denne artikel beskrives nogle af disse nøglebegreber i CEFR CV nærmere med henblik på at belyse, hvordan den nye tillægsudgave afspejler en mere inkluderende sproguddannelse.

En handlingsorienteret tilgang

Den centrale tilgang i CEFR CV er den handlingsorienterede tilgang (*action oriented-approach*), ligesom i den oprindelige CEFR. Den handlingsorienterede tilgang er rodfæstet i et konstruktivistisk paradigme og tager opgavebaseret læring (*task-based learning*) til et højere niveau, hvor klassen og omverdenen er integreret i autentisk, situeret kommunikativ praksis. Tilgangen er også kendt som handlingsbaseret undervisning (*action-based teaching*, van Lier 2007) og er normalt forbundet med scenarier for gruppeopgaver og projekter.

Den handlingsorienterede tilgang indebærer brug af meningsfulde gruppeopgaver, hvis primære fokus ikke er sprog. Som slutprodukt eller resultat kan det være at planlægge en udflugt, at fremstille en plakat, at skrive en blog eller at organisere en fest. Deskriptorerne kan anvendes til at hjælpe med at udføre disse opgaver og også til at observere og (selv-)evaluere brugernes sprog i forbindelse med disse opgaver. Samkonstruktion af mening gennem interaktion står helt centralt i denne læringsproces. Den handlingsorienterede tilgang skaber rum for alle i klassen, uanset deres sproglige niveau og præviden.

Den sproglærende som social aktør

CEFR CV indeholder et nyt og selvstændiggørende syn på sprogbrugerens som en social aktør, der fungerer i en social sammenhæng og tager ejerskab for læringsprocessen. Dette indebærer et reelt pa-

radigmeskifte i både planlægning og undervisning ved at fremme sprogbrugerens engagement og selvstændighed. At opfatte sproglærende som flersprogede, flerkulturelle individer betyder, at man giver dem mulighed for at bruge alle deres sproglige ressourcer, når det er nødvendigt, og derved opmuntrer dem til at se ligheder og regelmæssigheder såvel som forskelle mellem sprog og kulturer. Det indebærer også omfattende brug af målsproget i klasseværelset, dvs. at man lærer at bruge sproget som kommunikationsmiddel i stedet for kun at lære om sproget som et fag.

En ny model for kommunikativ kompetence

Den nye CEFR CV erstatter den traditionelle model med fire færdigheder (lytte, tale, læse, skrive) med fire kommunikationsmodi: reception, produktion, interaktion og mediering. Disse præsenteres videre under kommunikative sprogaktiviteter og -strategier. Den traditionelle model har vist sig utilstrækkelig i forhold til at kunne fange den komplekse kommunikationsvirkelighed. Den struktur, som foreslås i CEFR CV, er tættere på hverdagssproget, som er forankret i interaktion, hvori mening dannes i samspil med andre. CEFR CV er funderet i sociokulturelle og socialkonstruktivistiske teorier og en holistisk tilgang til sproglæring.

Flersproglig og flerkulturel kompetence

Nutidens samfund er i stigende grad præget af mangfoldighed med hensyn til både sprog og kultur. CEFR CV skelner mellem flersproglighed (*multilingualism*), dvs. sameksistensen mellem flere sprog på det sociale eller individuelle niveau, og flersprogethed (*plurilingualism*), dvs. det dynamiske og udviklende lingvistiske repertoire hos den individuelle bruger. Flersprogetheden fremstår som en ujævn og skiftende kompetence, hvor brugernes ressourcer i et sprog kan være meget forskellige fra deres ressourcer i et andet. For eksempel kan jeg være rigtigt god til at skrive på tysk, men ikke tale godt tysk. Samtidig kan jeg være rigtigt god til at tale fransk, men ikke skrive godt fransk. Det vigtigste ved flersprogethed er, at de pågældende har et enkelt, indbyrdes forbundet repertoire, som de kombinerer med deres almindelige kompetencer, og desuden et antal strategier for at kunne udføre opgaver (Council of Europe 2001, sektion 6.1.3.2).

I lang tid blev det antaget, at en elev kunne (og burde) holde hvert sprog adskilt for at undgå blanding eller krydskontaminering, og en

idealiseret *native fluency* blev betragtet som målet for sprogindlæring. Men i de seneste årtier antages det – mere autentisk og realistisk – at “målet er at udvikle et sprogligt repertoire, hvor alle sproglige færdigheder har en plads” (CEFR 2008: 19), og at:

acquiring competences in another language and in another culture is not made to the detriment – or even independently – of a student’s own language. It is not about two separate languages and cultures. On the contrary, each language modifies the other (or several others) and this contributes to developing plurilingual competence and intercultural awareness. (Piccardo m.fl. 2011: 21)

For CEFR CV er *tosprogethed/bilingualism* kun et eksempel på *flersprogethed*. *Native speaker*-modellen er ikke længere det ideal, som eleven/den studerende skal opnå, ifølge CEFR CV.

Interaktion

‘Interaktion’, der involverer to eller flere parter, som samkonstruerer diskurs, er et centralt begreb i CEFR CV. Interaktionen er grundlæggende i læring. I forbindelse med det re-designede medieringsbegreb understreges det, at brugen af sprog generelt implicerer interaktion, således at CEFR CV’s interaktionelle kompetencer ikke længere kan adskilles fra sprogkompetencer. Derfor bruges de nu i en forbedret og integreret form, som det er tilfældet i opgavebaseret undervisning og læring. Skalaerne kan ikke, og skal ikke, adskilles fra hinanden; snarere skal de bruges i kombination med andre kompetenceområder og skalaer.

CEFR CV adresserer onlineinteraktionen separat, da det drejer sig om en multimodal aktivitet, som involverer flere forskellige metoder til at kommunikere på, såsom visuel, gestuel, skriftlig og mundtlig kommunikation.

Mediering

Mediering forbinder reception, produktion og interaktion. Når vi anvender sprog, kommunikerer vi ikke blot et budskab, men vi udvikler i højere grad en ide gennem sproget, dvs. vi taler ideen igennem og udtrykker tankerne, samt faciliterer forståelse og kommunikation.

Ved mediering agerer brugeren som en facilitator, der bygger bro og hjælper med at skabe eller formidle mening inden for det samme sprog, på tværs af modaliteter, fx fra talt sprog til tegnsprog eller vice versa (tværmodal kommunikation) og fra ét sprog til et andet (tværsproglig mediering).

Mediering i CEFR CV omfatter både formidling og facilitering af interaktion. Formidling refererer til situationer, hvor man sammenfatter, gengiver, fortolker eller forklarer et meningsindhold for andre (eller for sig selv), enten på målsproget eller et andet sprog. Typiske eksempler på formidling er tolkning og oversættelse, men kategorien omfatter også en række andre aktiviteter, der kan være mere almindelige i sprogundervisningen, såsom at skrive resuméer, genfortælle hovedpunkterne i en historie, præsentere information, man har modtaget/fundet, osv.

Facilitering af interaktion handler om at skabe gode betingelser for samarbejde og kommunikation. Man kan indtage en aktiv og støttende rolle i samarbejde med andre, eller man kan deltage og lade andre deltage i diskussion og gruppearbejde på en konstruktiv måde.

Mere nuancerede niveauer og profiler

CEFR fra 2001 har to akser: en horisontal akse med kategorier, der beskriver forskellige aktiviteter og kompetenceaspekter, og en vertikal akse, der repræsenterer progressionen i færdigheder inden for disse kategorier. Der er seks fælles referenceniveauer: bruger på elementært niveau (A1 og A2), uafhængig bruger (B1 og B2) og kyndig bruger (C1 og C2).

De seks niveauer skal dog ikke betragtes som absolutte, da de repræsenterer meget brede sprogfærdighedstyper, der ofte er underopdelte. Den nye CEFR CV fra 2020 uddyber disse niveauer med plus-niveauer, som er endnu mere nuancerede og inkluderende. Således er der nu udviklet deskriptorer også for præ-A1, A2+, B1+ og B2+ samt en række nye deskriptorer for mediering, flersproglig/flerkulturel kompetence, fonologi, onlineinteraktion og -kommunikation, reaktioner på kreative tekster, inkl. litteratur og tegnsprog.

De forskellige niveauer er udarbejdet med henblik på at kunne strukturere læring og måle progression. Baseret på disse niveauer og forskellige deskriptorskalaer opfordres underviserne til at udvikle differentierede og dynamiske sproglærende profiler, se tabel 1 og 2.

Spansk	Præ-A1	A1	A2	A2+	B1	B1+	B2	B2+	C1
Mundtlig forståelse									
Læseforståelse									
Mundtlig interaktion									
Skriftlig interaktion									
Mundtlig sprogproduktion									
Skriftlig sprogproduktion									
Mediering									

Tabel 1. En færdighedsprofil – et overblik over færdigheder i et sprog.

	Præ-A1	A1	A2	A2+	B1	B1+	B2	B2+	C1	C2	Over C2
Engelsk											
Tysk											
Fransk											
Spansk											
Italiensk											

Tabel 2. En flersproget færdighedsprofil – mundtlig forståelse på tværs af sprog.

Myten om perfekt tosprogethed og afbalanceret beherskelse af to sprog er blevet erstattet af en opfattelse af sprogkompetence som noget, der udvikler sig over tid. Begrebet ‘developing competence’ inkluderer fx forståelsen af, at en elev kan have bedre receptionsfærdigheder (skriftlige eller mundtlige eller begge dele) end produktions- eller interaktionsfærdigheder, mens en anden kan være bedre til skriftlige aktiviteter (forståelse eller produktion) end til mundtlige aktiviteter. Kompetenceprofilerne dokumenterer specifikke tidspunkter i en elevs sproglige udviklingsproces og kan variere afhængigt af omstændighederne i forhold til eksponering for sproget i skolen og uden for skolen.

Ud over sprogprofiler er der også kulturprofiler. Nogle gange er de to indlejrede eller overlapper i det væsentlige; andre gange er de dog meget forskellige. Et individ behersker måske et sprog, men

har en ringe grad af kulturel indsigt i de samfund, der taler det pågældende sprog. Omvendt kan et individ være ganske fortrolig med samfundets kultur(er), men alligevel have ganske lidt kendskab til sproget.

Afrunding

Den nye CEFR CV udfylder og præciserer den CEFR-beskrivende model ved at definere og yderligere udvide begreberne inden for undervisning og læring. Deskriptorerne er formuleret som modalitetsinkluderende (dvs. også egnet til tegnsprog) og så vidt muligt kønsneutrale. På denne måde er alle inkluderet uanset deres sociale, kulturelle, geografiske, sundhedsmæssige eller økonomiske baggrund.

Opfattelsen af flersprogethed som en *developing competence* og forestillingen om dynamiske profiler giver den sproglærende langt mere sikkerhed og støtte end dét, som blev beskrevet i CEFR fra 2001. Dette er en vision, der værdsætter eleven/den studerende, ser eleven/den studerende som et individ, der er i stand til at tænke, reflektere, træffe beslutninger og stille spørgsmål ved egne valg. Denne vision understøtter og fremmer også strategisk læring. Således er flersprogethed et inkluderende uddannelses- og socialpolitisk program, der går i retning af social retfærdighed og åbenhed. I stedet for en elitær uddannelse fremmer CEFR CV en flersproglig og interkulturel tilgang i en inklusiv kvalitetsuddannelse for alle, dvs. sprog for alle.

Litteratur

- CEFR (2008). *Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: Læring, undervisning og evaluering*. København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. (dansk oversættelse af Council of Europe 2001).
- Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment/Cadre européen commun de référence pour les langues: Apprendre, enseigner, évaluer*. Cambridge: Cambridge University Press/ Editions Didier. rm.coe.int/1680459f97.
- Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Lokaliseret d. 14. september 2023 på coe.int/lang-cefr.
- Europarådet (2023). *Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: Læring, undervisning og evaluering, Tillægsudgave*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Lokaliseret d. 27. november 2023 på ncff.dk/cefr.
- North, B. (2018). *The CEFR companion volume and practical considerations for*

- implementation*. Oplæg holdt i maj 2018 ved The Launch of the CEFR CV i Europarådet i Strasbourg.
- Piccardo, E., Berchoud, M., Cignatta, T., Mentz, O. & Pamula, M. (2011). *Pathways through assessing, learning and teaching in the CEFR*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Lokaliseret d. 14. september 2023 på ecep.ecml.at/Portals/26/training-kit/files/2011_08_29_ECEP_EN.pdf.
- van Lier, L. (2007). Action-based teaching, autonomy and identity. *Innovation in Language Teaching and Learning*, 1 (1), 1-19.